

TBK.49 - I. Genel olarak - İçtihatlar

Haksız fiil hukuksal nedenine dayalı davalar yönünden 6100 sayılı HMK'nın 7. maddesinde yer alan davalıların birden fazla olması durumunda, dava sebebine göre kanunda davalıların tamamı hakkında ortak yetkiyi taşıyan bir mahkeme belirtilmişse, davaya o yer mahkemesinde bakılacağı şeklindeki düzenlemenin kesin yetki kuralı içermeyeceği, HMK'nun 7. maddesinin gerekçesinde yer alan ".....ortak yetkili mahkemenin yetkisi, kesin yetki haline getirilmiş." ibaresinin bağlayıcı olmadığı-

Taraflar arasındaki "tazminat" davasından dolayı yapılan yargılama sonunda; Bursa 2. Asliye Ticaret Mahkemesince yetkisizliğe dair verilen 28.05.2012 gün ve 2012/306 E., 2012/298 K. sayılı kararın incelenmesi davacılar vekili tarafından istenilmesi üzerine, Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 04.02.2013 gün ve 2013/624 E., 2013/1833 K. sayılı ilamı ile;

(...Davacılar vekili, müvekkillerinin annesi ve eşi S....ve davacı Ö.. A..’in yolcu olarak bulunduğu davalı C.. K..’in maliki bulunduğu Mağı Turizm isimli otobüsün 04.06.2001 tarihinde Erzurum-Ağrı Devlet karayolunda şarampole yuvarlanarak kaza yapması sonucunda S.’nin vefat ettiğini, davacı Ö... yaralandığını, otobüsün kasko sigortacısının davalı E.. A., zorunlu mali sorumluluk sigortacısının davalı A... Oyak A.Ş. olduğunu ileri sürerek, davacı Ö. için şimdilik 10.000 TL maddi tazminat, tüm davacılar için manevi tazminatın davalılardan tahsilini talep ve dava etmiştir.

Davalı C.. K.. vekili, davada asliye ticaret mahkemelerinin görevli bulunup, yetkili mahkemenin müvekkilinin ikametgâhı Doğubeyazıt Mahkemeleri olduğunu savunarak, iş bölümü ve yetki itirazında bulunmuştur.

Davalı sigorta şirketleri davanın reddini istemiştir.

Davalı A.. K., davaya cevap vermemiştir.

Mahkemece, tüm dosya kapsamına göre, Bursa 3. Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından iş bölümü itirazının kabulü üzerine gönderilen davada HMK’nun 7/1. maddesinde düzenlenen, davalı birden fazla ise davanın bunlardan birinin yerleşim yeri mahkemesinde açılabilceği, ancak dava sebebine göre kanunda davalıların tamamı hakkında ortak yetkiyi taşıyan bir mahkeme belirtilmiş ise davaya o yer mahkemesince bakılacağı hükmüne göre, HMK’nun 7/1. maddesinin 2. cümlesi gereğince trafik kazasının meydana geldiği H. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin kesin yetkili olduğu gerekçesiyle dava dilekçesinin yetki yönünden reddine, kararın kesinleşmesinden sonra talep halinde dosyanın yetkili mahkemesine gönderilmesine dosya üzerinden yapılan inceleme sonunda karar verilmiştir.

Kararı, davacılar vekili temyiz etmiştir.

TBK.49 - I. Genel olarak - İçtihatlar

Dava, haksız fiile dayalı tazminat davasıdır. Mahkemece, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 7/1. maddesinin 2. cümlesi gereğince davalıların tamamı hakkında ortak yetkili mahkemenin trafik kazasının meydana geldiği H. Asliye Ticaret Mahkemesi olup bu yetkinin kesin yetki olduğu gerekçesi ile yetkisizlik kararı verilmiştir. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 1. kısım 2. ayırım (5. ila 19. maddeler arası) bölümü yetkiye ilişkin olup bu ayırmada (11, 12/1, 14/2 ve 15/2. maddelerinde) kesin yetkili mahkemeler tek tek gösterilmiş ve bu mahkemelerin yetkisinin kesin olduğu madde metninde açıkça yazılmıştır. Mahkemenin gerekçesinde belirttiği aynı kanunun 7/1. maddesinde ise davalıların tamamı hakkında ortak yetkiyi taşıyan mahkemenin bulunması halinde davaya o yer mahkemesinde bakılacağı belirtilmiş ise de bu mahkemenin kesin yetkili olduğu yazılmamıştır. Bu maddenin gerekçesinde bu mahkemenin kesin yetkili mahkeme olduğunun yazılı olması, bu maddenin metni ve yetkiye ilişkin diğer hükümlerde kesin yetkinin açıkça belirtilmesi karşısında bağlayıcı olduğu kabul edilemez. Kaldı ki, Mülga 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 9/2. maddesinde de davalıların tamamı hakkında ortak yetkili mahkeme olması halinde yine davaya o mahkemede bakılacağı belirtilmesine rağmen bu hüküm hiçbir zaman bu mahkemenin kesin yetkili mahkeme olduğu şeklinde yorumlanmamıştır. Bu nedenle 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 19/4. maddesi gereğince yetkinin kesin olmadığı davalarda süresi içinde ve usulüne uygun olarak yetki itirazında bulunulması gerektiği göz önüne alınarak, somut uyuşmazlıkta davalı C.. K..'ın kendi ikametgah mahkemesi olan Doğubeyazıt Mahkemeleri'nin yetkili olduğu yönündeki yetki itirazının HMK'nun yetkiyi düzenleyen hükümlerine göre değerlendirilmesi suretiyle, yetki konusunda karar vermek gerekirken, yazılı gerekçeyle yetkisizlik kararı verilmesi doğru olmamış, kararın bu nedenle davacılar yararına bozulması gerekmiştir...) gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle yeniden yapılan yargılama sonunda, mahkemece önceki kararda direnmiştir.

TEMYİZ EDEN: Davacılar vekili

HUKUK GENEL KURULU KARARI

Hukuk Genel Kurulunca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra gereği görüldü:

Dava, trafik kazasında yolcunun ölümü nedeniyle maddi ve manevi tazminat istemine ilişkindir.

Mahkemece, 6100 sayılı HMK'nın 7/1.maddesinin 2.cümlesi uyarınca trafik kazasının meydana geldiği yer mahkemesinin; davalıların tamamı hakkında ortak kesin yetkili mahkeme olması nedeniyle, trafik kazasının meydana geldiği H. Nöbetçi Asliye Hukuk (Ticaret) Mahkemesinin kesin yetkili olduğu gerekçesiyle yetkisizlik kararı verilmiştir. Davacılar vekilinin temyizi üzerine karar, Özel Dairece yukarıda başlık bölümünde gösterilen nedenlerle bozulmuştur.

Yerel Mahkemece, önceki kararda direnilmiş; hükmü temyize davacılar vekili getirmiştir.

TBK.49 - I. Genel olarak - İctihatlar

Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; haksız fiil hukuksal nedenine dayalı davalar yönünden 6100 sayılı HMK'nın 7. maddesinin "kesin" yetki kuralı içerip içermediği noktasında toplanmaktadır.

Bilindiği üzere mahkemelerin yetkisi 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 5 ila 19. maddeleri arasında düzenlenmiş olup, davalı gerçek veya tüzel kişinin davanın açıldığı tarihteki yerleşim yeri mahkemesi genel yetkili mahkeme olarak belirlenmiştir. (m. 6).

HMK'da davalının ikametgahı mahkemesinin yanında, özel yetki kuralları ile başka yer mahkemeleri de yetkili kılınmıştır. Örneğin, sözleşmeden doğan davalar, sözleşmenin ifa edileceği yer mahkemesinde de açılabilir (m.10).

Öğretide ve uygulamada özel yetki kuralları olarak adlandırılan ve bazı dava çeşitleri için kabul edilen bu istisnai nitelikteki yetki kuralları, ilke olarak kamu düzenine ilişkin değildir.

Kamu düzenine ilişkin olmayan özel yetki kuralları, genel mahkemenin (m.6) yetkisini kaldırmadığından, eş söyleyişle onunla birlikte uygulandığından, davacı davasını genel veya özel yetkili mahkemede açmak hususunda bir seçim hakkına sahiptir. Zira özel yetki genel yetkiyi ortadan kaldırmaz, onun yanında varlığını sürdürür; dolayısıyla dava veya icra takibi, davacının seçimine göre, hem genel ve hem de özel yetkili mahkemede açılabilir.

Davalıların birden fazla olması halinde yetki ise 6100 s. HMK'nın 7. maddesinde düzenlenmiş olup, madde metni aynen;

"(1) Davalı birden fazla ise dava, bunlardan birinin yerleşim yeri mahkemesinde açılabilir. Ancak, dava sebebine göre kanunda, davalıların tamamı hakkında ortak yetkiyi taşıyan bir mahkeme belirtilmişse, davaya o yer mahkemesinde bakılır.

(2) Birden fazla davalının bulunduğu hâllerde, davanın, davalılardan birini sırf kendi yerleşim yeri mahkemesinden başka bir mahkemeye getirmek amacıyla açıldığı, deliller veya belirtilerle anlaşılırsa, mahkeme, ilgili davalının itirazı üzerine, onun hakkındaki davayı ayırarak yetkisizlik kararı verir" şeklindedir.

Uyuşmazlığa konu eldeki davanın haksız eylemden kaynaklanması nedeniyle HMK 16. maddesinin de açıklanması ve HMK 7. maddesi ile birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir.

6100 s. HMK'nın "Haksız fiilden doğan davalarda yetki" başlıklı 16. maddesi; "Haksız fiilden doğan davalarda, haksız fiilin işlendiği veya zararın meydana geldiği yahut gelme

TBK.49 - I. Genel olarak - İçtihatlar

ihtimalinin bulunduğu yer ya da zarar görenin yerleşim yeri mahkemesi de yetkilidir” düzenlemesini içermektedir.

Bu aşamada hemen belirtilmelidir ki, HMK 7. madde metninde, davalıların tamamı hakkında ortak yetkiyi taşıyan bir mahkemenin kanunda belirtilmesi halinde bu yerin davada “kesin” yetkili olduğu hususunda açık bir düzenleme yazılı değildir. Bilindiği üzere yasa koyucu yetkinin kesin olmasını arzuladığı tüm hallerde bu “kesinlik” durumunu 6100 sayılı HMK sistematigi içinde açıkça madde metninde belirtmiş durumdadır.

Sınırlı sayıdaki bu kesin yetki halleri dört maddede belirtilmiştir. Buna göre ölenin son yerleşim yeri mahkemesi (m. 11/1), taşınmaz üzerindeki aynı hakka ilişkin veya aynı hak sahipliğinde değişikliğe yol açabilecek davalar ile taşınmazın zilyetliğine yahut alıkoyma hakkına ilişkin davalarda; taşınmazın bulunduğu yer mahkemesi (m.12/1), özel hukuk tüzel kişilerinin, ortaklık veya üyelik ilişkileriyle sınırlı olmak kaydıyla, bir ortağına veya üyesine karşı veya bir ortağın yahut üyenin bu sıfatla diğerlerine karşı açacakları davalar için; ilgili tüzel kişinin merkezinin bulunduğu yer mahkemesi (m.14/2) ve can sigortalarında, sigorta ettirenin, sigortalının veya lehtarın leh veya aleyhine açılacak davalarda; onların yerleşim yeri mahkemesi (m.15/2) kesin yetkilidir.

Açıklanan bu dört yasa hükmünde mahkemelerin yetkisini kesin olarak belirleyip madde metnine açıkça yazan yasa koyucu bu belirlemeyi HMK 7. maddesi yönünden yapmamıştır. Bu farklılığın bilingsiz olduğu ileri sürülemez. Şayet bu halde de yetkinin kesin olması istenilmiş olsaydı bu kesinlik olgusunun diğer maddelerde olduğu gibi madde metnine de yazılması önünde hiçbir engelin bulunmadığı açıktır.

Bu aşamada HMK’nın 7. maddesinin gerekçesinde yer alan “...ortak yetkili mahkemenin yetkisi, kesin yetki haline getirilmiş.” ibaresinin bağlayıcı olup olmadığı üzerinde de durulmalıdır.

Kanun tasarıları ve teklifleri gerekçeli olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilir ve kanunların gerekçeleri bağlayıcı değildir. Kenar başlıklarının kanun metnine dâhil olup olmadığı ise ilgili kanunda belirtilir.

Doktrinde açık kural bulunmayan durumlarda, başlıkların kanun metninden sayılması görüşü hâkimdir (Y. Atar, Türk Anayasa Hukuku, Konya 2007, s.177). Hemen belirtmelidir ki Anayasanın gerekçesi dahi bağlayıcı değildir.

Gerekçelerin bağlayıcı olmadığı ve Anayasa metninde mevcut olmayan bir müessesenin, Anayasa gerekçesi ile yaratılamayacağı açıktır (E. Özbudun, Türk Anayasa Hukuku, Ankara 1998, s.309).

Aksi düşünce gerekçeleri normlar hiyerarşisinde yasa düzeyine yükseltir ki, böyle bir kabulün olanaksızlığını, izaha dahi gerek yoktur.

TBK.49 - I. Genel olarak - İçtihatlar

Ayrıca belirtilmemiştir ki, haksız fiilden doğan davalarda yetkinin belirlenmesine ilişkin olarak 6100 s. HMK’nda özel bir düzenleme olarak 16. maddeye yer verilmiştir. A.an madde hükmünde zarar görenin yerleşim yeri mahkemesinin de yetkili olduğu düzenlenmiş olup, bu durumda birden fazla davalının ve davacının yerleşim yerlerinin farklı olduğu bir olayda haksız fiilin işlendiği yerin “kesin yetkili” olduğunu söylemenin mümkün olmadığı görülmektedir. Zira HMK’nın 16. maddesinin zarar görene tanındığı bu hak göz ardı edilmemelidir.

Hukuk Genel Kurulundaki görüşmeler sırasında bir kısım üyelerce, HMK'nun 7. maddesinin metninde mutlak bir belirleme yapılması ve gerekçesinde de yetkinin kesin olduğunun belirtilmesi nedeniyle, davalıların tamamı hakkında ortak yetkiyi taşıyan bir mahkeme belirtilmişse davada o yer mahkemesinin yetkisinin kesin olduğu görüşü dile getirilmiş ise de yukarıda açıklanan gerekçelerle çoğunluk tarafından bu görüş kabul edilmemiştir.

O halde, 6100 s. HMK'nın 7. maddesinin kesin yetki kuralı olmadığı dikkate alınmak suretiyle davalılardan C.. K..'ın yetki itirazı hakkında bir karar verilmesinin gerektiğine işaret eden ve Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır.

Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.

SONUÇ: Davacılar vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının Özel Daire bozma kararında gösterilen nedenlerden dolayı BOZULMASINA, istek halinde temyiz peşin harcının yatırana geri verilmesine, 27.05.2015 gününde oyçokluğu ile karar verildi.

KARŞI

OY

Uyuşmazlık, 6100 sayılı HMK 7/1 maddesinin 2.cümlesinde ifade edilen "Ancak, dava sebebine göre kanunda davalıların tamamı hakkında ortak yetkiyi taşıyan bir mahkeme belirtilmiş ise davaya o yer mahkemesinde bakılır." hükmünün kesin yetkiyi içerip içermediğine ilişkindir.

Direnme kararı maddenin kesin yetki niteliğinde olduğu yönünde,

Sayın çoğunluk görüşü ise, HMK'da kesin yetki hallerinin tadad edildiği, HMK 11, 12/1, 14/2 ve 15/2 maddelerinde açıkça "kesin yetkili" ibaresinin bulunması nedeniyle bu mahkemelerin yetkisinin kesin olduğu, HMK 7/1 maddesinde ise "kesin yetki" ibaresi bulunmadığından kesin yetkinin söz konusu olmadığı yönündedir.

Sayın çoğunluğun, kesin yetki kuralının kabul edilmesi için madde metninde “kesin yetki” ibaresinin bulunması gerektiği, tek kriterin madde metnindeki bu ibare olduğuna ilişkin görüşüne katılamıyorum.

TBK.49 - I. Genel olarak - İçtihatlar

Zira, bir yetki kuralının kamu düzenine ilişkin ve kesin yetki olup olmadığı, onunla ilgili kanun hükmündeki ifadenin mutlak olup olmamasına ve o yetki kuralının konuluş amacına göre belirlenmelidir. (Bknz. B. Kuru-HUMK 6.baskı 1.cilt sh. 548, Pekcanitez- A.- Özekeş HMK'ya göre Medeni Usul Hukuku sh. 125, 127, M. Kılıçoğlu 6100 sayılı HMK sh.120 vd.)

Madde metninde geçen "Ancak" kelimesi "Yalnızca" anlamında sınırlama anlatan bir sözcüktür. (Türk Dil Kurumu Sözlüğü Ankara 2005 baskı sh.97)
M.deki "Ancak" kelimesi ile yetkili mahkeme sınırlandırılmış, davanın yalnızca bu mahkemede açılacağı düzenlenmiştir.

Diğer taraftan yine madde metninde geçen "bakılır" sözcüğü ile de kesinlik-mutlakiyet ifade edilmiştir.

Madde metni lafzı itibariyle kesin yetkiye ilişkindir.

Keza, madde gerekçesinde de, HMK 7/1 maddesinin ikinci cümlesindeki yetki kuralının kesin yetki olduğu açıkça kabul edilmiştir.

Gerekçe, yorum çeşitlerinden yasama yorumu olup madde metni ile çelişmediği sürece itibar edilmesi gereken bir yorum türüdür.

Madde hükmü, gerekçesi itibariyle de kesin yetkiye işaret etmektedir.

6100 sayılı HMK'da " kesin yetki" ibaresini taşıyan 11, 12/1, 14/2 ve 15/2 maddelerinin, mülga 1086 sayılı HUMK'daki karşılığı olan 11, 13, 17 ve 19 maddelerinde kesin yetkiden hiçbir şekilde söz edilmemesine rağmen bu maddeler konuluş amacı ve ifadenin mutlak olması nedeniyle gerek doktrinde ve gerekse tüm yargısal kararlarda hep kesin yetki olarak kabul edilmiştir.

HMK 7/1 maddesinin karşılığı mülga 1086 sayılı HUMK 9/2 maddesi olup bu maddenin uygulanmasında ortaya çıkan çelişkiler, karışıklıklar nedeniyle kanun koyucu 6100 sayılı yasa düzenlemesi sırasında bu hükmü kesin yetki olarak düzenlemiştir.

Nitekim HGK'nun 24.02.1984 gün 1981/11-772 esas 1984/153 karar sayı, 4.HD. 23.09.2003 gün 2003/8610-10502 sayı ve aynı Daire'nin 15.07.2004 gün 2004/8738-9550 sayılı kararlarında da kesin yetki olmamasına rağmen HUMK 9/2 maddesine istinaden açılan davaların, ortak yetkili mahkeme olan haksız fiilin vuku bulduğu yer mahkemesinde açılması gerektiğine işaret edilerek HUMK 9/2 maddesinin uygulanmasında yaşanan tereddüt ve çelişkiler ortaya konulmuştur.

TBK.49 - I. Genel olarak - İçtihatlar

Ortak yetkili mahkeme bulunması halinde davanın bu mahkemede açılması gerektiği doktrinde de benimsenmiştir. (B. Kuru HUMK 6.baskı 1.cilt 420-427 sh.)

Mülga 1086 sayılı HUMK 9/2 maddesinin uygulanmasında ortaya çıkan sorunlar ve doktrindeki görüşler, 6100 sayılı HMK düzenlemesi sırasında bu maddenin karşılığı olan 7/1 maddesinin ikinci cümlesinin kesin yetki olarak düzenlenmesi ihtiyacını ortaya çıkarmış, yasa koyucu maddeyi ifade biçimi ve gerekçe olarak kesin yetki şeklinde düzenlemiştir.

6100 sayılı HMK 7/1 maddesinin ikinci cümlesindeki yetki kuralının kesin yetki olduğu hususu doktrinde de kabul edilmektedir. (Ejder Y. HMK şerhi sh 112-113, T. Muşul Medeni Usul Hukuku sh.90, Pekcan Ötez-A.-Özekez Medeni Usul Hukuk sh 120, M. Kılıçoğlu HMK şerhi sh. 120, H. Kılıç 6100 sayılı HMK sh. 616 vd.)

Sonuç olarak HMK 7/1 maddesinin ikinci cümlesindeki yetki kuralı, maddenin ifade biçiminden, gerekçesinden ve konuluş amacından kesin yetki kuralı niteliğindedir.

Somut uyuşmazlıkta, davacılar A. ve V.. K..'in yerleşim yerleri Ağrı'dır.

Adı geçen davacılar yönünden, davanın açıldığı Bursa Mahkemeleri HMK 16 maddesinde sayılan yer mahkemelerinden değildir.

Bu durumda davacılar A. ve V.. K.. yönünden uyuşmazlıkta yetkili mahkeme HMK 7/1 maddesinin ikinci cümlesi gereğince haksız fiilin vuku bulduğu H. Mahkemeleri ortak ve kesin yetkili mahkemedir.

İhtiyari dava arkadaşları olan davacılar A. ve V.. K.. yönünden direnme kararı usul ve yasaya uygun bulunduğundan adı geçen davacılar yönünden direnme kararının onanmasına karar verilmesi gerekirken bu davacılar yönünden de direnme kararının bozulmasına ilişkin sayın çoğunluk görüşüne karşıyım.

HGK 27.05.2015 T. E:2013/11-2359, K:1443